

เพลงกล่อมเด็ก : วรรณกรรมเพื่อความสุขของเด็ก ๆ ชาวพม่า

Myint Thandar Thein¹ แปลและเรียบเรียง
วนิดา บำรุงไทย² บรรณาธิการ

วรรณกรรมสำหรับเด็กพม่าที่นับเป็นวรรณกรรมพื้นฐาน และมีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับเด็ก ๆ ก็คือเพลงกล่อมเด็ก เพราะนอกจากจะขับขานให้เด็กได้ฟังอย่างมีความสุขและอบอุ่นใจด้วยทำนองเพลงอันอ่อนโยนอ่อนหวานจากจิตใจของผู้ดูแลเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่คือมารดาหรือญาติใกล้ชิดแล้ว เนื้อหาของเพลงยังชี้ชวนให้เด็กเรียนรู้กับความสนุกสนานประสาเด็ก เพลงกล่อมเด็กจึงเป็นวรรณกรรมแห่งความสุขของเด็ก ๆ อย่างแท้จริง

เพลงกล่อมเด็กของพม่ามีกำเนิดมาแต่ครั้งโบราณสมัยเมื่อยังมีสถาบันพระมหากษัตริย์ปกครอง ราชอาณาจักรพม่า วรรณกรรมเพื่อเด็กเหล่านี้จึงมีทั้งเพลงกล่อมเด็กสำหรับเด็กในราชตระกูลและเพลงกล่อมเด็กสามัญชนทั่วไป นอกจากนี้ยังมีเพลงกล่อมเด็กที่นับเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่ที่ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1931 เป็นต้นมา

เพลงกล่อมเด็กของพม่าในสมัยโบราณเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะ คือสืบทอดต่อ ๆ กันมาด้วยการท่องหรือขับร้องเล่นแบบปากต่อปาก ทั้งบทเพลงเห่กล่อมพระบรรทมพระธิดาและพระโอรสของพระมหากษัตริย์ที่เรียกว่าเอ่ชิน จูชิน และลเวชิน³ ซึ่งแพร่หลายเฉพาะในพระราชวังเท่านั้น จนถึงเพลงที่ใช้ขับกล่อมเด็กชาวบ้านซึ่งไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง แต่ก็มีผู้ท่องหรือร้องขับกล่อมเด็กสืบทอดกันมาจนเป็นข้อมูลในการศึกษาวรรณกรรมพม่าในที่สุด หนังสือแบบเรียนระดับประถมศึกษาของพม่าในสมัยอาณานิคมก็ได้บรรจุบทเพลงกล่อมเด็กสมัยโบราณไว้ด้วย ทั้งนี้ กล่าวได้ว่าบทกล่อมเด็กในสังคมพม่าสมัยโบราณนั้นมีความสำคัญต่อประวัติความเป็นมาของบทกวีขับกล่อมเด็กพม่าในยุคต่อมา

เพลงกล่อมเด็กเหล่านี้ นอกจากจะยังคงมีบทบาทอยู่ในสังคมคือยังคงมีการขับขานเห่กล่อมเด็กแล้ว เนื้อหาที่ประพันธ์ขึ้นยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวพม่าอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะบทเพลงกล่อมเด็กของชาวบ้าน ดังที่บทความฉบับนี้จะเสนอการศึกษาวิเคราะห์เป็นลำดับต่อจากการปูพื้นฐานให้เห็นสภาพและลักษณะทั่วไปของบทเห่กล่อมในราชสำนัก

เพลงกล่อมเด็กในราชสำนัก

จากประวัติวรรณกรรมพม่า อย่างน้อยที่สุดในสมัยอังวะ ก็ได้มีบทเพลงกล่อมเด็กหรือ “เอ่ชิน” แล้ว เอ่ชินเป็นบทกวีที่ใช้เห่กล่อมพระโอรสพระธิดาที่ยังทรงพระเยาว์ ให้มีพระทัยฮึกเหิมรักชาติบ้านเกิด รวมทั้งพรรณนาบุญบารมีอันยิ่งใหญ่ของบูรพกษัตริย์ด้วย

อู เผ่หม่องตั้น ผู้เชี่ยวชาญวรรณกรรมพม่าผู้หนึ่ง กล่าวว่า เอ่ชินคือบทกวีที่ใช้ร้องขับกล่อมพระโอรสและพระธิดาในพระราชพิธีที่เรียกว่า “เอ่หยิ่นต่อมิงกลา” โดยพระโอรสหรือพระธิดาจะบรรทมอยู่ในพระอู่ ซึ่งมีผู้แกว่งไกวพร้อม ๆ กับขับร้องบทเห่กล่อมอย่างมีชีวิตชีวา

อู ตั้น เจ้าพนักงานในราชวงศ์พุกามกล่าวถึงเอ่ชิน ในเอกสารรวมบทกวีว่า บทเพลงเอ่ชินเป็นบทกวีที่พรรณนาเรื่องราวความสงบสุขร่มเย็นของบ้านเมือง จุดประสงค์ของการประพันธ์และขับร้องเอ่ชินก็เพื่อถวายความบันเทิงรื่นรมย์แด่พระโอรส พระธิดา หรือพระนัดดาของพระมหากษัตริย์ ด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับเอกราชของพม่า บรรดาประเทศราช รวมทั้งเรื่องพระบุญญาธิการของบูรพกษัตริย์ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้ฟังคือพระโอรสพระธิดาควรจะได้รับ เช่น เรื่องเกี่ยวกับพระบุญญาธิการที่จะทรงได้รับในอนาคต หรือการเทิดทูนความสูงส่งของพระราชวงศ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ อัครมหาบัณฑิต อู สิ้น ได้อธิบายเกี่ยวกับเอ่ชิน ในคำนำของหนังสือเห่กล่อมพระบรรทมพระธิดากษัตริย์ยะไข่ว่า เป็นเพลงที่ขับกล่อมพระธิดาให้มีพระทัยสงบเยือกเย็น ทำให้บรรทมหลับในที่สุด บทเพลงขับกล่อมพระบรรทมนี้เริ่มต้นและลงท้ายด้วยเสียง เอ่....

หนังสือบทกลอนของ ดีไต้ว อู บ๊ะฉៃ อธิบายเกี่ยวกับเอ่ชิน ในราชสำนักสมัยโบราณว่า เมื่อมีพระประสูติ การพระธิดาหรือพระโอรส ตามพระราชประเพณีจะต้องมีพระราชพิธีขึ้นพระอู่ “มรกต” คือพระอู่ซึ่งสายเปลร์้อยด้วยมรกต ซึ่งเป็นอัญมณีที่เป็นมงคล และจะขับเพลงเห่กล่อมพระบรรทมที่มีเนื้อหาแสดงความชื่นชมพระโอรสพระธิดาโดยบรรดาอำมาตย์ราชบัณฑิตทั้งหลาย รวมทั้งกล่าวเทิดพระบารมีของบูรพกษัตริย์ และพระบุญญาธิการ

¹ ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษ ประจำสถานอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ เอ่ชิน จูชิน และ ลเวชิน มาจากคำว่า “ชิน” แปลว่าเพลง “เอ่” คือเสียงเอื้อนประกอบเพลงกล่อมเด็ก “จู” แปลว่า ร้อง “ลเว” แปลว่า ไกว (เปล)

การที่พระโอรสพระธิดาผู้ทรงเปรียบประหนึ่งยอดเศวตฉัตรของพระราชวงศ์จะทรงได้รับในอนาคต กล่าวได้ว่าการประพันธ์เอชินเป็นการแต่งบทกวีกล่อมพระราชวงศ์ที่ทรงพระเยาว์ทั้งพระโอรสพระธิดา และพระนัดดาของกษัตริย์พม่า เพื่อถวายเป็นการปลุกปลอบพระขวัญและขับกล่อมให้บรรทมหลับโดยสำราญพระหฤทัย

เอชินที่เก่าแก่ที่สุดของบทกวีกล่อมพระบรรทมในราชสำนักกษัตริย์พม่า คือเอชินถวายเป็นพระธิดาของพระเจ้าบะ ซอ มยู่ กษัตริย์ยะไข่ผู้ทรงครองเมืองมเยาร์ กู (ค.ศ. -1455-1468) โดยยอมอาศัยอยู่ มิน โห่ย เป็นผู้รจนาขึ้น เอชินสำหรับพระธิดาของกษัตริย์พม่านั้นนอกจากจะมีเนื้อความดั่งกล่าวข้างต้น ยังพรรณนาพระราชประวัติความเป็นมาและเรื่องสำคัญ ๆ ของพระราชวงศ์ด้วย

ใน ค.ศ. 1476 กวีชาวพม่าชื่อ ซินตะแย ได้ประพันธ์บทเพลงเท่กล่อม “ตะชินทเวเอชิน” เพื่อขับกล่อมเจ้าหญิงตะชินทเว พระธิดาของเจ้าชายสะลินตะโตจ่อ “ตะชินทเวเอชิน” เป็นเอชินที่มีลักษณะของเอชินทั่วไป คือเป็นบทสรรเสริญพระบุญญาธิการของบรรพกษัตริย์และพระญาติวงศ์

แม้ว่าเพลงกล่อมเด็กในพระราชสำนักเหล่านี้จะประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้เท่กล่อมพระโอรสพระธิดาเท่านั้น แต่ก็ได้มีการเผยแพร่สืบทอดกันในสมัยต่อๆ มา โดยทั้งฆราวาสและพระภิกษุผู้ชื่นชอบในวรรณกรรมทั้งหลาย

เพลงกล่อมเด็กชาวบ้าน

เพลงกล่อมเด็กชาวบ้านน่าจะเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุดในทุกสังคม ในเวลาที่แม่กล่อมลูกน้อยมักจะใช้เสียงอ่อนโยน นุ่มนวล เช่น โอ...เอ...โอ...เอ...โอ... การใช้เสียงดังกล่าวกในการขับกล่อมลูกแม้จะไม่มีควมพิเศษโดดเด่น แต่ก็เป็เสียงที่ฟังสบาย ๆ บางครั้งก็มีการขับร้องคลอเสียงไปกับเครื่องดนตรีง่าย ๆ คือกรับและฉิ่ง ซึ่งการขับร้องกล่อมเด็กแบบนี้ยังพบได้จนถึงปัจจุบัน

ดูเยส่อเขียนบทความเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กของพม่าโดยแสดงความพิศวงว่า เสียงเหล่านั้นเป็นบทกวีหรือไม่ เพราะใช้แค่คำที่มีเพียงอักษร “อ๊ะ” ตัวเดียวเท่านั้น แต่ทว่ามิทำนองพร้อมคลอด้วยเสียงกรับและฉิ่ง โดยแกว่งไกวเปลให้เข้าจังหวะกับเสียงฉิ่งด้วย ถ้าหากอุ้มเด็กไว้ในอ้อมแขนผู้อุ้มก็จะโยกแขนไปมา เพลงกล่อมเด็กที่ใช้เสียงเพลงง่าย ๆ แบบนี้คือวรรณกรรมสำหรับเด็กชิ้นแรกสุดของแต่ละสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเพลงกล่อมเด็กทั้งหลายนั้นเกิดขึ้นมาตั้งแต่มีแม่และลูกอยู่บนโลกนี้ ในยุคหินที่มนุษย์ยังไม่มีการพูด แม้ในยุคนั้นก็อาจกล่อมลูกด้วยเพลงที่มีเสียง โอ...เอ...โอ เช่นกัน เพลงเหล่านี้ได้สืบทอดผ่านยุคต่าง ๆ มา ทั้งยุคหิน ยุคสัมฤทธิ์ และยุคเหล็ก

ในประเทศพม่า เพลงกล่อมเด็กอันเกิดจากความรักของมารดาอาจจะเริ่มมีตั้งแต่ยุคตะกาว¹ หรือยุคก่อนสมัยพุทธกาลที่เริ่มมีชุมชนชาวพม่าขึ้น ในบทความเรื่องบทกวีสำหรับเด็กพม่าของดูเยส่อกล่าวว่า จุดเริ่มต้นของบทกวีสำหรับเด็กพม่าคือ “เพลงกล่อมเด็ก” ซึ่งเป็นการขับสำเนาบทกวีสำหรับเด็กให้เป็นเพลงนั่นเอง ชาวพม่าได้สืบทอดบทร้องเพลงกล่อมเด็กสืบต่อ ๆ กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ กล่าวได้ว่าความเมตตากรุณาอันสืบเนื่องจากความรักของมารดาเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดบทกวีหรือเพลงกล่อมเด็กของชาวพม่า แม้จะไม่สามารถระบุอย่างชัดเจนได้ว่า ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์บทเพลงซึ่งขับขานอย่างไร้เพราะด้วยความรักที่มีต่อลูกน้อยเหล่านี้ แต่ก็กล่าวได้ว่าบทเพลงกล่อมเด็กทั้งหลายประพันธ์ขึ้นจากเจตนาดีและความเมตตาของพ่อแม่ผู้เป็นบรรพบุรุษชาวพม่า

เพลงกล่อมเด็กของพม่าหรือบทกวีที่เรียกว่า บทกวีกล่อมเด็กหรือบทกวีไกวเปล ไม่อาจจะระบุได้ว่าเกิดขึ้นในสมัยใดและเวลาใด รวมทั้งชื่อของผู้แต่งก็ไม่สามารถระบุได้เช่นกัน โดยทั่วไป สตรีชนบทผู้เป็นมารดาจะชื่นชอบเพลงกล่อมเด็กและนำมาขับร้องเท่กล่อมลูกเพื่อให้หยุดร้องไห้แล้วหลับสบาย ด้วยเหตุนี้ เพลงกล่อมเด็กสำหรับชาวบ้านจึงอยู่ในจิตใจของชาวพม่าโดยสืบทอดมายาวนาน จนถึงปัจจุบันที่ยังคงนิยมขับร้องกล่อมเด็กกันในวัฒนธรรมของชาวพม่า

ในสมัยคองบอง (1885-1752) มีกวีสูงศักดิ์ผู้หนึ่งพยายามแต่งเพลงกล่อมเด็กในพระราชวัง โดยใช้แนวของเพลงกล่อมเด็กในชนบท ซึ่งเป็นแนวเพลงกล่อมเด็กที่ไม่เป็นที่รู้จักในชนชั้นสูง กวีผู้นี้คือพระธิดายไลน์เทย์ชานว็นดิน ผู้เป็นพระธิดาในพระมเหสีตำแหน่งตะวันตกของพระเจ้าคองบอง ตัวพระองค์เป็นพระชายาในพระอนุชาของพระเจ้ามินดงผู้ทรงครองเมืองมณฑลและเมืองกะหนาวัน และทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นพระมหาอุปราชที่โนภาษาพม่าเรียกว่า “เอยเซเมิน” ด้วย พระมหาอุปราชพระองค์นี้ทรงเป็นแม่งานในการทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 5 ทำให้อไลน์เทย์ชานว็นดินเป็นที่รู้จักในชื่อ “เอยเซเทย์ชานว็นดิน” กับทั้งมีพระราชสมัญญานามว่า “ติริตุมเมียดสว่าเยตะนาเทวี”

ติได้ว อุบ๊ะไฉ่ บันทีกว่า พระชนนีพระนาม “มะเมียะ” ของพระธิดายไลน์เทย์ชานว็นดินนั้น มิได้เป็นเชื้อพระวงศ์ พระนางเป็นเพียงสามัญชนธรรมดา ดังนั้น แม้ว่าจะให้กำเนิดพระธิดายไลน์เทย์ชานว็นดินในพระราชวังหลวงและพระธิดาก็ทรงเจริญวัยในรั้วในวัง แต่พระมารดาผู้เป็นชาวบ้านก็น่าจะขับขานเพลงกล่อมเด็กของชาวบ้านเท่กล่อมพระธิดาเมื่อทรงพระเยาว์เป็นบางครั้ง บางคราว ส่วนพระธิดาเองแม้ว่าจะทรงเจริญพระชนมวัยมาในราชสำนัก แต่ด้วยพระกำเนิดจากชาวบ้าน สายพระโลหิตความเป็นชาวบ้านก็ยังคงอยู่ พระองค์จึงไม่ทรงสนพระทัยพระราช

¹ “ตะกาวน้ำเค็ม” หรือยุคตะกาวน้ำนั้น นักประวัติศาสตร์เชื่อว่าเป็นช่วงสมัยก่อนอาณาจักรพุทธกาล แต่ยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่านับตั้งแต่ช่วงเวลาใด

ประเพณีต่าง ๆ ในวัง กลับมีพระราชนิยมในประเพณีวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาของชาวบ้าน รวมทั้งเพลงกล่อมเด็กในชนบท พระองค์โปรดความไพเราะน่าฟังและลักษณะโดดเด่นที่น่าชื่นชมของบทเพลงกล่อมเด็กของชาวบ้าน คือมีเนื้อหาเกี่ยวกับเด็ก ไม่มีการสรรเสริญยกยอใด ๆ แบบเพลงเท่กล่อมพระบรมมหาราชสำนัก พระธิดายอลันเท่ยชาววังต้นทรงตั้งพระทัยที่จะยกระดับฐานะเพลงกล่อมเด็กชาวบ้านจากสภาพที่ต่ำต้อยและใช้เฉพาะในชนบท มาสู่สถานที่ที่มีหน้ามีตาอยู่ในวัง ในวัง เมื่อมีพระประสูติกการพระโอรส “ทานตะบันมินตา” ก็ทรงนิพนธ์เพลงกล่อมเด็กแบบชาวบ้านให้พระพี่เลี้ยงใช้ร้องเท่กล่อมพระโอรส ในพระราชพิธีขึ้นพระอู่ บทพระนิพนธ์เป็นบทกวีที่เรียกว่า ปันบ่าลแวบัตปิยะ ชื่อเพลง “เหย่ยะหม่ง” หรือสายน้ำยอลันเท่ยชาววังต้นทรงใช้พระจินตนาการในการทรงพระนิพนธ์เพลงกล่อมพระโอรสดังกล่าว โดยอยู่บนพื้นฐานของการขับร้องง่าย ๆ ด้วยน้ำเสียงไพเราะ จนเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ในพระราชวังในที่สุด การที่ลีลาและเนื้อหาเพลงกล่อมเด็กแบบชนบทกลายมาเป็นเพลงเท่กล่อมพระราชวงศ์ในพระราชวังได้นั้น เนื่องจากเป็นเพลงที่ใช้กล่อมเด็ก ๆ ได้อย่างอ่อนโยนเป็นธรรมชาตินั่นเอง

การศึกษาวรรณกรรมพม่ากับบทกวีสำหรับเด็กพม่า

ในสมัยโบราณชาวพม่ามีการท่องจำและสืบทอดบทกวีสำหรับเด็กแบบปากต่อปาก แต่หลังจากที่ประเทศพม่าตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษใน ค.ศ. 1920 รัฐบาลได้ก่อตั้งโรงเรียนแห่งชาติขึ้น หลักสูตรที่ใช้สอนในโรงเรียนแห่งชาติได้บรรจุการเรียนวรรณกรรมพม่าในวิชาภาษาพม่า ซึ่งเป็นวิชาหลักวิชาหนึ่ง ทั้งนี้ ทำให้วรรณกรรมพม่ามีความสำคัญมากขึ้นในระบบการศึกษาของประเทศพม่า ในประการนี้จะเห็นว่าโรงเรียนแห่งชาติได้ให้ความสำคัญแก่วรรณกรรมพม่า ขณะที่โรงเรียนของรัฐบาลพม่าในยุคก่อนหน้านี้นั้นไม่เคยให้ความสำคัญมาก่อน โรงเรียนแห่งชาติยังบรรจุผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมและกาศัลยกลอนพม่าเข้าเป็นครูอาจารย์ พร้อมทั้งกำหนดการเรียนการสอนวรรณกรรมและกาศัลยกลอนในยุคก่อนของพม่าที่ก่อนหน้านี้สังคมพม่าได้ละเลยไป แบบแผนการเรียนการสอนที่อังกฤษจัดให้นี้ ทำให้นักเรียนชาวพม่าเกิดความสนใจและต้องการศึกษาวรรณกรรมพม่ามากขึ้น กล่าวได้ว่าในประวัติศาสตร์การศึกษาของประเทศพม่าสมัยอาณานิคมซึ่งให้กำเนิดโรงเรียนแห่งชาตินั้น คุณูปการอันสำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือการสร้างสรรคและพัฒนาการเรียนวรรณคดีมรดกของพม่าในวิชาภาษาพม่า ซึ่งรวมทั้งวรรณกรรมสำหรับเด็กที่กวีโบราณได้สร้างสรรค์สืบทอดกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า วรรณกรรมเด็กจะเป็นบทที่แยกออกมาเฉพาะในหนังสือแบบเรียน เช่น หนังสืออ่านภาษาพม่าระดับ

ประถมศึกษาที่อุทวุ่นกับอุบ๊ะ เรียบเรียงขึ้นใน ค.ศ. 1953 การนำบทกวีสำหรับเด็กที่สืบทอดต่อ ๆ กันมาเหล่านี้มาศึกษาในบทเรียน นอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูบทกวีสำหรับเด็กให้กลับเข้าสู่วิถีชีวิตชาวพม่าแล้ว ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมพม่าอีกด้วย

ในการประพันธ์บทกวีสำหรับเด็กพม่านั้น จะมีการบรรยายถึงสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตต่าง ๆ รวมทั้งเหตุการณ์และสภาวะแวดล้อมรอบตัวเด็ก ๆ ที่พบเห็นได้เสมอ ๆ ในชีวิตประจำวัน บทกวีเหล่านี้จึงให้ประโยชน์อันสำคัญยิ่ง คือช่วยเพิ่มพูนความรู้แก่เด็ก ๆ และทำให้คุ้นเคยกับธรรมชาติแวดล้อมทั้งผืนดิน สายน้ำ ภูเขา สัตว์ และต้นไม้ จากจุดนี้ทำให้เด็ก ๆ เห็นคุณค่าและชื่นชอบทั้งวรรณกรรมและประเพณีวัฒนธรรมพม่า รวมทั้งเกิดจิตสำนึกรักเทิดทูนประเทศและชาติพันธุ์ของตน

อย่างไรก็ตาม บทกวีสำหรับเด็กพม่าสมัยก่อนมีจำนวนที่ตกทอดมาถึงคนรุ่นหลังไม่มากนัก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างสรรค์บทกวีสำหรับเด็กพม่าขึ้นใหม่ หลังปี ค.ศ. 1930 ได้มีนักประพันธ์ เช่น มินตุ้หวุ่นและ ดร.หม่องผยู แต่งบทกวีสำหรับเด็กเพิ่มเติมขึ้น อันนับเป็นการเสริมสร้างวรรณกรรมพม่าให้คึกคักมีชีวิตชีวายิ่งขึ้นอีกด้วย

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กในชนบท

เพลงกล่อมเด็กในชนบทเป็นบทกวีที่ใช้คำง่าย ๆ ร้องเป็นทำนองง่าย ๆ ฟังสบายและไพเราะดังตัวอย่างส่วนหนึ่งต่อไปนี้

1. จับกบมาหน้อย

สิ่งที่ใช้ปลอบสำหรับเด็กน้อย

จากใต้สระมิดถิลลา

จับกบมาหน้อย

ถ้ามีกบขอกบหนึ่งตัว

กบตัวน้อยมีตาเล็ก ๆ และทำตาปริบ ๆ

เจ้ากบตัวเล็ก...

ภาพที่ 1 แม่เท่กล่อมลูกน้อยในวงแขน (Min Thu Wun, 2006, หน้า 13)

เนื้อหาของบทกล่อมเด็กเพลงนี้มีความว่า สิ่งที่ปลอบเด็กน้อย (มา) จากใต้สระมณฑิลา (คือ) เจ้ากบน้อยจับมาหน่อย ถ้ามีกบ ขอ (สัก) หนึ่งตัว... เจ้ากบตัวน้อยมีตาเล็ก ๆ ทำตาปริบ ๆ... เจ้ากบตัวเล็ก...

เพลงกล่อมเด็กบทนี้เป็นเพลงกล่อมเด็กสมัยโบราณที่ชาวพม่าชื่นชอบมากที่สุด จึงเป็นที่รู้จักโดยกว้างขวางเพราะเป็นบทเพลงที่น่ารักน่าฟังมากเพลงหนึ่งในบรรดาเพลงกล่อมเด็ก เนื้อเพลงกล่าวถึงกบซึ่งเด็ก ๆ รู้จักดี โดยใช้ลักษณะที่น่าสงสารและน่าเอ็นดูของกบตัวเล็ก ๆ ที่ทำตาปริบ ๆ ทำให้เด็กเกิดจินตนาการคล้อยตามจนเคลิ้มหลับไป ในบทเพลงกล่าวถึงสระในเมืองมณฑิลาคือที่ในภาษาไทยเรียกเมืองมณฑิลา เป็นนครที่มักกล่าวถึงในนิทานโบราณและชาดกในพุทธศาสนา ซึ่งเป็นที่คุ้นเคยทั้งเด็กไทยและเด็กพม่า

2. การไกวเปล

พายุแรง น้ำคลองล้น
เสียงน้ำวนดังลั่น คลื่นขาว
ยี่..เห่!...และ...ยี่...เห่!...และ

ภาพที่ 2 คนพายเรือฝ่าระลอกคลื่นและฝนฟ้าในฤดูฝน
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 15)

กลอนบทนี้เป็นเพลงกล่อมเด็กที่พรรณนาเกี่ยวกับฤดูกาลเป็นสภาพฝนฟ้าในฤดูฝน มีเนื้อความกล่าวถึงบรรยากาศของฤดูฝนคือ ลมพายุพัดแรง น้ำในคลองก็ล้นฝั่ง เสียงน้ำวนดังลั่น ระลอกคลื่นน้ำเป็นฟองมีสีขาวนวล

เนื้อหาของบทเพลงเป็นการใช้ธรรมชาติในชนบทที่เด็ก ๆ คุ้นเคย ส่วน เย...เห่!...และ...เย...เห่!...และ เป็นการเลียนเสียงให้จิ้งหะในการพายเรือให้พร้อมเพรียงทำให้เด็กเคลิบเคลิ้มไปกับจิ้งหะ เกิดจินตนาการคล้อยตามและหลับไหลได้โดยง่าย

3. เทพพระจันทร์

พระจันทร์ทองที่มีกระต่ายหมอบ
ชายแก่ที่ขัดข้าว
อ้อ! -- บอกเต็มแล้ว
บอกเท่านั้น แต่พูดคำพูดเกิน
เพื่อให้เด็กหยุดการร้องไห้
แสดงให้เห็นภาพเงาเทพพระจันทร์
เทพพระจันทร์

ภาพที่ 3 แม่กับลูกมองเทพพระจันทร์
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 20)

เพลงกล่อมเด็กบทนี้ พรรณนาความอันเป็นจินตนาการเกี่ยวกับพระจันทร์โดยมีเนื้อความว่า ในดวงจันทร์สีทองซึ่งมีกระต่ายหมอบและชายชรากำลังขัดสีข้าว โอ! พระจันทร์เต็มดวงแล้ว หยุดร้องไห้เถิด แล้วชมภาพในดวงจันทร์

บทเพลงนี้เป็นการปลอบให้เด็กหยุดร้องไห้โดยใช้ธรรมชาติอันงดงามของคืนพระจันทร์เต็มดวงเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ สัมผัสรู้สึกได้โดยง่าย เพราะโดยปกติเด็กในชนบทจะออกมาเล่นกันอย่างสนุกสนานภายใต้แสงจันทร์คืนวันเพ็ญ ซึ่งให้ความสบายตาสบายใจ การพรรณนาเกี่ยวกับดวงจันทร์โดยมีนิทานปรัมปราประกอบเรื่องกระต่ายและชายชราที่ขัดสีข้าวอยู่บนดวงจันทร์ ทำให้เด็กตั้งใจฟังและเคลิ้มหลับได้โดยง่าย นอกจากนี้เพลงกล่อมเด็กบทนี้ยังสะท้อนให้เห็นธรรมชาติที่งดงามผสมผสานกับจินตนาการเรื่องเล่าอันมีเสน่ห์ของชนบท

4. แมวตัวผู้ตัวใหญ่

แมวตัวผู้ตัวใหญ่ซึ่งมีหางสั้นเออย
กินน้ำมันและกลืนเนื้อ
แมวแก่ที่มีตาปรือจะกัดแน่นอน

ภาพที่ 4 แมวตัวผู้ตัวใหญ่เตะครุบหนู
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 21)

เพลงกล่อมเด็กบทนี้กล่าวถึงแมวซึ่งเป็นสัตว์ที่ใกล้ชิดผูกพันกับมนุษย์มาก ทั้งเป็นสัตว์ที่ผู้ใหญ่มักใช้ขู่ เด็ก ๆ เนื้อความของเพลงกล่าวว่า แมวตัวผู้ตัวใหญ่ที่มีหางสั้นมาแล้ว และเจ้าแมวตัวนั้นได้กินน้ำมันและกลืนกินเนื้อไปแล้ว (ต่อไป) เจ้าแมวแก่ตาปรือ ๆ ตัวนี้คงจะกัดเด็กแน่ ๆ

บทเพลงบทนี้เป็นการใช้สัตว์ที่เด็กคุ้นเคยและมีความกลัวอยู่แล้ว มาขู่ให้เด็กกลัวเพื่อให้หยุดร้องไห้แล้วนอนหลับเสีย เนื้อหาของเพลงยังสะท้อนถึงความคิดของชาวพม่าชนบท คือลักษณะของแมวที่ตัวใหญ่ มีหางเป็นปุ่มสั้น เป็นแมวที่ชาวพม่าในชนบทคิดว่าน่ากลัว

5. ลูกน้อย

ง่วงนอน...ชนตา
ตาปรือปรือ
ชนตาอ่อนน้อย
ตาปรือปรือ
ชนตาของเด็กน้อย
ตาปรือปรือ
ชนตาปรือปรือ
นอนเสียเถอะ...

ภาพที่ 5 แม่กำลังกล่อมลูกน้อย
(Tin Moe, 2011, หน้า 50)

เพลงกล่อมเด็กบทนี้บรรยายถึงอาการง่วงใกล้จะหลับที่น้ำเอ็นดูของเด็ก มีเนื้อความว่า ง่วงนอนจนชนตาและตาปรือปรือ ชนตาซึ่งอ่อนน้อย ๆ ค่อย ๆ ปรือปรือ ชนตาของเด็กน้อยและดวงตาปรือปรือ ตาปรือ...ปรือ นอนเสียเถอะ...

ลักษณะของเนื้อเพลงกล่าวถึงลักษณะอาการง่วงจนตาปรือของเด็ก ๆ ด้วยการการใช้คำซ้ำ ๆ เป็นการโน้มน้าวอารมณ์และทำให้เด็กเกิดความง่วงจนหลับไปในที่สุด

6. นกกระยางพุ่ม

ถึงเวลานอนของเด็กน้อยแล้ว
นกกระยางบินไปข้างหน้า
นกกระยางที่บินไป
ล้อมไว้ด้วยบ่วง ...

ภาพที่ 6 นกกระยางและนกต่าง ๆ ในท้องนา
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 25)

กลอนบทนี้กล่าวถึงนกกระยางซึ่งเป็นธรรมชาติที่สวยงามอย่างหนึ่งในชนบทอันอุดมด้วยนาข้าวในท้องนาจึงขวิดไขว่ด้วยฝูงนกนานาชนิด ที่โดดเด่นสะดุดตาคือนกกระยางที่จะมาโฉบจับปู กุ้ง และปลาในนา ไปกิน

เนื้อความของเพลงกล่าวว่าถึงเวลาอันอ่อนของเด็กน้อยแล้วพวกนกกระยางก็บินไป โดยมีบัวตักจับล้อมอยู่ บทกวีกล่อมลูกบทนี้ใช้ธรรมชาติที่คุ้นตาของเด็ก ๆ สร้างจินตนาการให้เด็กนึกเห็นภาพตามและเคลิ้มหลับไปในที่สุด

บทกวีสำหรับเด็กพม่าสมัยใหม่

ตั้งกล่าวแล้วข้างต้นว่า ได้มีการสร้างสรรค์บทกวีสำหรับเด็กสมัยใหม่ขึ้น ใน ค.ศ. 1930 ผู้ประพันธ์คนสำคัญที่สร้างสรรค์บทกวีสำหรับเด็กพม่ายุคใหม่ในกลุ่มแรก ๆ คือ มิน்தูหฺวัน และ ดร.หม่อง ผู่ การที่มีการแต่งบทกวีสำหรับเด็กพม่าขึ้นใหม่นี้ นับเป็นการเข้าสู่เส้นชัยในวงวรรณกรรมพม่าอย่างโดดเด่น

มิน்தูหฺวันเป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาและวรรณคดีพม่า และเป็นอาจารย์ที่ภาควิชาภาษาพม่า บทกวีที่มิน்தู หฺวันแต่งขึ้น เป็นเพลงกล่อมเด็กซึ่งให้ความสนุกสนาน ดังที่จะได้นำเสนอบทเพลงส่วนหนึ่ง ต่อไปนี้

1. สร้อยสายบัว

บัวขาว บัวแดง บัวน้ำตาลผสม
บานกันในทุ่งนาของเรา
ขากลับจากปลูกต้นกล้า บ่อน้ำใหญ่
หักบัวประมาณหนึ่งกำหน้อยสิ
บัวบาน บัวตูมที่มีกลิ่นหอม
หญิงสาวจะใช้อย่างไร
หักก้านบัว เหง้าบัว ทางซ้าย ทางขวา แล้ว...
จะใส่สร้อยบัวทอง
จะใส่...

ภาพที่ 7 หญิงชนบทเก็บดอกบัวและสวมสร้อยสายบัว
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 13)

เพลงกล่อมเด็กบทนี้กล่าวถึงการหาความสุขอย่างเรียบง่ายของเด็กสาวชนบท ด้วยความรื่นรมย์จากธรรมชาติอันงดงาม บทเพลงมีเนื้อความว่าในทุ่งนาของเรามีดอกบัวบานสะพรั่ง ดังนั้น เมื่อกลับจากการดำกล้า (ผ่าน) บ่อน้ำใหญ่ ก็ให้เก็บดอกบัวมาหนึ่งกำทั้งดอกบัวตูมและบานที่มีกลิ่นหอม จะนำมาใช้อย่างไร ให้หักก้านบัว หักซ้ายหักขวา แล้วจะสวมสร้อยคอสายบัวสีทอง

เนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กเพลงนี้เป็นการพรรณนาธรรมชาติความงามของท้องนา อันเป็นภาพที่คุ้นเคยของเด็ก ๆ ในชนบท และการสร้างความสนุกเพลิดเพลินด้วยการใช้วัสดุจากธรรมชาติทำเป็นของเล่นง่าย ๆ ในแบบที่เด็กชนบทมักเล่นกันในท้องทุ่งท้องนา คือการหักก้านบัวหรือสายบัวทำเป็นสร้อยคอสวมใส่เล่น เนื้อเพลงบทนี้ยังชวนให้จินตนาการถึงความสวยงามและความหอมของดอกบัวหลากสีสันอีกด้วย การเปรียบสร้อยคอสายบัวสีทองมีนัยในภาษาพม่าที่หมายถึงทั้งความสวยงามและน่ารักใคร่

2. นอนเถอะลูกน้อย

พระอาทิตย์ที่มีสีแก้วสีเหลืองจะตกดินแล้ว
นอนเถอะ เด็กน้อยซึ่งเป็นเลือดในอกของแม่
ยี่เหล่ละ... ยี่เหล่ละ...
นกตัวเมียและตัวผู้หลบในรัง
ไม่ร้องเสียงหวาน นอนแล้วละ
ยี่เหล่ละ... ยี่เหล่ละ...
เกสรดอกไม้ก็ไม่ส่งกลิ่นหอมอีกแล้ว
ดอกไม้ก็หุบไปแล้ว นอนแล้วละ
ยี่เหล่ละ... ยี่เหล่ละ...
พระจันทร์แผ่แสงกระจาย
นอนเถอะ ลูกน้อยของเลือดในอกของแม่
ยี่เหล่ละ... ยี่เหล่ละ...

ภาพที่ 8 แม่กล่อมลูกน้อยในธรรมชาติอันงดงาม
(Min Thu Wun, 2006, หน้า 29)

เนื้อความของบทเพลงกล่อมเด็กบทนี้ กล่าวถึงการชักชวนไปเล่นสนุกของเด็ก ๆ ความว่าในเดือนหง่าไล่ หว่าข้าววนคือเดือนกรกฎาคมและสิงหาคมซึ่งน้ำท่วมนี้ไปเก็บลูกหว้าสุกกันเถอะ (แม่) ในพุ่มไม้ซึ่งมีหนาม คือพุ่มชะหยาดชูโฉบจะมีทากดำตัวใหญ่เกาะอยู่ (แต่) มันก็ไม่มีเขา และแม่จะเป็นพญานาค เราก็ไม่กลัว พวกเราก็ไม่กลัว ไปด้วยกันเถอะ จะวางตุ๊กตาไว้ทางมะพร้าวที่น่ารักไว้ไปกันเถอะ... ไปกันเถอะ.. ในเดือนหง่าไล่และเดือนหง่าข้าววน

บทกวีบทนี้สร้างความเพลิดเพลินแก่เด็กผู้ฟังการชักชวนด้วยกรกล่าวถึงการเล่นสนุกที่เด็ก ๆ ในชนบทคุ้นเคย คือการพายเรือไปเก็บลูกหว้าสุกที่หล่นจากต้นลงแม่น้ำลำคลองในฤดูน้ำหลาก ทั้งนี้ นอกจากจะได้รับประทานผลไม้รสหวานแล้ว ยังได้อารมณ์การผจญภัย คือความกลัวทากที่มักเกาะตามพุ่มไม้ริมฝั่งน้ำ ในบทเพลงนี้ เด็กผู้ชวนเพื่อนไปเก็บลูกหว้าสุกพยายามปลุกปลอบใจตนเองและเพื่อน ๆ ไม่ให้กลัวทาก ด้วยการบอกว่ามันไม่มีเขา เนื่องด้วยชาวพม่าจะกลัวสัตว์ที่มีเขา เช่น วัว ส่วนการวางตุ๊กตาไว้ที่ทางมะพร้าว นั้น เป็นการกระทำในลักษณะ “เขียนเสือให้วัวกลัว” เพราะชาวพม่ากลัวสัตว์มีเขาดังกล่าวแล้ว เด็ก ๆ จึงคิดว่าทากก็ต้องกลัวสัตว์มีเขาเช่นกัน

ตุ๊กตาไว้ทางมะพร้าวหรือโองแลก่นัว คือทางมะพร้าวที่นำมาถักเป็นสัตว์ต่าง ๆ เป็นการเล่นสมัยโบราณของเด็กพม่าที่ฝึกจินตนาการและฝึกการใช้มือ การประดิษฐ์คิดค้น ตลอดจนรวมถึงการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวาง

5. ยากันผี

เวลาเก็บวัวอย่าออกไปข้างนอก
 ภูตเปรตทั้งหลายมักจะตาม
 มียาที่ภูตเปรตทั้งหลายกลัว
 ที่พระสงฆ์ให้
 เพื่อนเอ๋ย ยาที่ภูตเปรตทั้งหลายกลัวนั้น
 ขอแลกกับตุ๊กตาควาย
 จงท่องพุทอัง ธรรมมัง สังฆัง
 ผีปล่อยเราแล้วจะวิ่งหนี
 ท่องสิ... ท่องสิ...

บทกล่อมเด็กบทนี้มีความเตือนเด็กเลี้ยงวัวว่า ในยามค่ำมืดเมื่อพาวัวเข้าคอกแล้ว อย่าออกไปข้างนอก เพราะพวกภูตผีต่าง ๆ จะตามมา (ฉั่น) มียากันภูตผีที่พระให้ไว้ เพื่อนเอ๋ย มาแลกยากันผีนี้กับตุ๊กตาควายกันเถอะ แล้วสวดมนต์ว่า พุทอัง ธรรมมัง สังฆัง ผีก็จะหนีไป ท่อง (มนต์) สิ ท่อง (มนต์) สิ

เนื้อความของเพลงกล่อมเด็กบทนี้เป็นการชักนำให้เด็ก ๆ เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยังเยาว์วัย โดยใช้ความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจของชาวพม่าที่มีพุทธศาสนาหรือพุทธคุณเป็นที่พึ่ง เช่นเดียวกับสังคมชาวพุทธที่ยังเชื่อถือเรื่องคุณไสยทั่วไป ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนภาพชีวิตในชนบทที่เด็ก ๆ มักต้องทำหน้าที่เลี้ยงวัวจนค่ำมืดจึงจะพาวัวกลับเข้าคอก

ภาพที่ 11 เด็กใช้ยาและท่องคาถากันภูตผี (Min Thu Wun, 2006, หน้า 26)

6. ตุ๊กแก

พระอาทิตย์ร้อนร้อนจากช่องเสาหลัก
 มีผู้ที่ขอน้ำฝน
 ผิวหนังของเขาเหมือนกับไบบอน
 มีจุดลายเหลือง ๆ
 มันก็คือตุ๊กแกไม่ใช่หรือ
 ไกลบ้านของเราก็มีหนึ่งตัว
 เรียกฝน ตลอดฤดูร้อน
 ฟ้าร้องแล้วลมทั้งหลายก็มา
 มีฝน... มีลม...

ภาพที่ 12 ตุ๊กแกเรียกฝนเรียกลม (Min Thu Wun, 2006, หน้า 27)

เพลงกล่อมเด็กบทนี้มีความว่า ในเวลาที่อากาศร้อนมาก ๆ จากเสาหลักของบ้านก็มีผู้ขอฝน ผิวของมันเหมือนกับโบบอน มีจุดลายสีเหลือง ๆ มันคือเจ้าตุ๊กแกไม้ไซหรือ ที่ใกล้บ้านของเราก็มีตัวหนึ่ง คอยเรียกฝนและลมตลอดฤดูร้อน ฟ้าก็ร้องแล้วลมก็พัด มีทั้งฝน มีทั้งลม

เนื้อเพลงบทนี้บรรยายถึงตุ๊กแกซึ่งเป็นสัตว์ที่เด็กในชนบทคุ้นเคย เพราะมันมักอาศัยตามหลังตามโพรงของเสาบ้าน รวมทั้งสะท้อนความเชื่อของชาวพม่า ที่เชื่อว่าตุ๊กแกรู้สภาพอากาศและสามารถพยากรณ์อากาศได้ การร้องของตุ๊กแกเป็นการเรียกฝนเรียกลม และเชื่อกันว่าถ้าตุ๊กแกร้องแล้วฝนจะตกแน่นอน

บทเพลงกล่อมเด็กพม่าดังกล่าวมาส่วนหนึ่งนี้แสดงให้เห็นว่า บทเพลงกล่อมเด็กของชาวพม่าซึ่งยังคงมีผู้ใช้ขับกล่อมลูกหลานอยู่ในปัจจุบันเหล่านี้ มีบทบาทอย่างสำคัญเช่นเดียวกับ

บทเพลงกล่อมเด็กในสังคมส่วนใหญ่ คือเป็นการขับขานโดยถ่ายทอดความรักความห่วงใยจากผู้ใหญ่ผ่านบทเพลง เพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่เด็กอย่างอ่อนโยนละเมียดละไม เป็นสายสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงความรักและความผูกพันระหว่างเด็กกับพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่ให้แนบแน่นยิ่งขึ้น เนื่องจากเด็กจะสัมผัสได้ถึงอารมณ์ความรักและห่วงใยของผู้ใหญ่ที่ผ่านบทเพลงขับกล่อม และบ่อยครั้งที่เด็ก ๆ จะไม่เข้าใจความหมายบทขับกล่อมเหล่านี้ ผู้ใหญ่ก็ต้องอธิบายหรือขยายความให้เด็กเข้าใจ และอาจเพิ่มเติมการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กมีความรู้และมีความประพฤติที่ดี เป็นการเพิ่มเสริมความอาหารรักใคร่เด็กในอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ บทเพลงเหล่านี้ยังเป็นเอกสารสำคัญที่ช่วยเก็บบันทึกหรือสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนโลกทัศน์และความนึกคิดของผู้คนในสังคมอีกด้วย

บรรณานุกรม

- Min Thu Wun. (2006). ห้างฝึมนานา บทกวีรวมสำหรับหมองคะเวย์อ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ย่างกุ้ง: ตีหะยะตะนา.
- Than Thut U. (2007). การศึกษาระดับเตรียมประถมกับเพลงกล่อมเด็กพม่า. ย่างกุ้ง: ชาเปเบกมาน.
- Thaw Zin U. (1966). “คุณตาแก่” บทกวีชนบท. ย่างกุ้ง: นะแวนี.